

OPINIA PRAWNA
W SPRAWIE WPLYWU CZASU WOLNEGO UDZIELONEGO W ZAMIAN ZA
PRACĘ PONAD DOPUSZCZALNE NORMY CZASU PRACY NA CZAS
TRWANIA SPECJALIZACJI.

Opinię prawną sporządzono na podstawie następujących aktów prawnych:

1. Kodeks Pracy - ustawa z dnia 26 czerwca 1974r. (Dz.U. nr nr 24 poz. 141 z póź. zm.);
2. ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry z dnia 5 grudnia 1996r. (Dz.U. nr 21, poz. 204 z póź. zm.);
3. rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentystrów z dnia 20 października 2005r. (Dz.U. nr 213, poz. 1779 z póź. zm.);
4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2003/88/WE z dnia 4 listopada 2003r. w sprawie niektórych aspektów organizacji czasu pracy.

Zgodnie z treścią art. 16 ust. 1 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry lekarz może uzyskać tytuł specjalisty po odbyciu przeszkolenia i złożeniu egzaminu. Program i sposób odbywania specjalizacji szczegółowo został określony w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentystrów. Czas trwania specjalizacji został określony w § 6 rozporządzenia i wynosi zasadniczo od 3 do 6 lat. Lekarz odbywający specjalizację jest zobowiązany do pełnienia dyżurów medycznych – nie mniej niż 3 miesięcznie. W związku z pełnieniem dyżurów medycznych mogło dojść do sytuacji, że czas pracy lekarza odbywającego specjalizację przekroczył dopuszczalną normę czasu pracy określoną w art. 6 ust. 2 dyrektywy. Wskazany przepis określa, iż maksymalna tygodniowa norma czasu pracy nie może przekraczać 48 godzin w przyjętym okresie rozliczeniowym. W szeregu orzeczeń, Europejski Trybunał Sprawiedliwości, wskazywał iż czas pełnienia dyżurów medycznych jest czasem pracy i publiczne jednostki ochrony zdrowia mają obowiązek przestrzegania norm czasu pracy określone w dyrektywie. Analogiczne stanowisko zostało wyrażone w orzeczeniu Sądy Najwyższego z dnia 6 czerwca 2006r. w sprawie sygn. akt I PK 263/06. W przypadku zobowiązania pracownika do pracy ponad dopuszczalne normy czasu pracy przysługuje roszczenie o udzielenie równoważnych okresów odpoczynku (roszczenie o udzielenie czasu wolnego).

Udzielenie czasu wolnego, jako następstwa przekroczenia maksymalnej normy czasu pracy, nie wiąże się ani z przerwaniem ani z zawieszeniem stosunku pracy. Powoduje wyłącznie zwolnienie z powinności wykonywania obowiązków pracowniczych. Nie jest to również urlop bezpłatny, gdyż taki może zostać udzielony wyłącznie na pisemny wniosek pracownika, a jego udzielenie uzależnione jest od swobodnego uznania pracodawcy.

Skoro udzielony czas wolny nie wiąże się z przerwaniem lub zawieszeniem stosunku pracy to należy wliczać go do okresu pracy, od którego zależą wszelkie uprawnienia pracownicze.

Zdaniem opiniującego oznacza to, że udzielony czas wolny nie ma wpływu na czas trwania specjalizacji lekarza. Należy wskazać na jeszcze jeden argument potwierdzający prawidłowość postawionej tezy. Zgodnie z treścią § 15 ust. 1 rozporządzenia lekarz odbywa specjalizację w czasie równym czasowi pracy lekarza zatrudnionego w zakładzie opieki zdrowotnej określonego w art. 32g ustawy o zakładach opieki zdrowotnej czyli 37 godzin i 55 minut tygodniowo w przyjętym okresie rozliczeniowym. Może wiązać się to z pracą w większym wymiarze czasu w pewnych tygodniach i jest rekompensowane dłuższymi okresami odpoczynku w innych tygodniach. Przy czym dotyczy to danego okresu rozliczeniowego. W przypadku roszczeń o udzielenie czasu wolnego „okres rozliczeniowy” obejmuje nieprzedawnione roszczenia, ponieważ pracownik przepracował „na zapas” normy czasu pracy.

Należy również wrócić uwagę na fakt, iż rozporządzenie wskazuje okoliczności uzasadniające przedłużenie okresu trwania specjalizacji. Przesłanki te zostały enumeratywnie wymienione w § 17 rozporządzenia i są to okresy nieobecności związane z chorobą, macierzyństwem, urlopem wychowawczym i bezpłatnym, oczekiwaniem na miejsca szkoleniowe w innej jednostce.

Istotne jest, iż upływ czasu trwania specjalizacji jest jedną z przesłanek od których uzależnione jest przystąpienie do państwowego egzaminu specjalizacyjnego. Nie podlega bowiem dyskusji, iż określenie czasu trwania specjalizacji służy temu, aby zrealizować program specjalizacji. Dotyczy to zarówno niezbędnych kursów, staży kierunkowych, staży specjalizacyjnych, praktyk, liczby zabiegów i procedur medycznych czy też liczby dyżurów. Oznacza to, że bez względu na czas pracy i wykorzystanie uprawnienia do czasu wolnego podstawowe znaczenie ma zrealizowanie programu specjalizacji.

Zdaniem opiniującego należy ponadto zwrócić uwagę na dwie istotne okoliczności. Po pierwsze, stroną umowy o pracę z lekarzem odbywającym specjalizację w ramach tzw. „rezydentury” jest jednostka organizacyjna prowadząca specjalizację (zazwyczaj Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej). W związku z tym stroną wszelkich rozmów i sporów dotyczących warunków pracy jest pracodawca. Po drugie, praca ponad dopuszczalne normy czasu pracy nie ma wpływu na skrócenie okresu odbywania specjalizacji.

Reasumując, czas wolny udzielony w zamian za pracę przekraczającą dopuszczalne normy czasu pracy nie ma wpływu na czas trwania specjalizacji. Oznacza to, że ani nie wpływa na wydłużenie ani skrócenie okresu specjalizacji. Nie ma też wpływu na realizację obowiązków wynikających z programu specjalizacji co oznacza, iż program specjalizacji musi zostać zrealizowany.

Lesław Świstun
adwokat

